

NAABRIMEHE UUEM AUTO: Eesti ega Georgia inimesed ei tee vahet inimõigusel ja olmemurel, kirjutab **Aet Kukk** Inimõiguste Instituudist.

Eesti-Georgia rindel muutumatult

Inimõiguste Instituut viis kevadel Georgias läbi inimõigustealase avaliku arvamuse uuringu. Uuringus küsiti muu hulgas “Mis on inimõigused?”, “Kas Georgias austatakse inimõigusi?” ja “Kust saadakse infot inimõiguste kohta?”. Etteruttavalt võib öelda, et inimesed ei ole üldiselt kursis sellega, mida inimõigused tähendavad ja mida nendega peale hakata. Samas ei erinenud sealsete elanike arvamused sugugi Eesti inimeste omadest: mõlema riigi kodanikud ei tee hästi vahet inimõiguse rikkumisel või igapäevasel olmemurel.

Mis siis on ikkagi inimõigused?

Georgias viidi uuring läbi sel aastal, Eesti andmed pärinevad 2012. aasta Eesti inimõiguste aruandest. Mõlemal juhul oli tegu avaliku arvamuse uuringutega. See tähendab, et viidi läbi laiamahulised küsitlused ning uuringu valimisse leidsid tee 1000 võimalikult erineva haridustaseme, elukoha ning sotsiaalse taustaga inimest mõlemast riigist. Uuringud viis läbi Turu-uuringute AS Inimõiguste Instituudi tellimisel.

Mõlema riigi tulemustest selgus, et inimesed ei oska inimõigusi defineerida. Eesti inimestest ei osanud küsimusele vastata 30%, Georgias 14% vastanutest. Need tulemused on probleemsed, kuna oma õigusi mitte teades ei oska me ka nende eest seista. Siinkohal kordame üle: inimõigused on iga inimese sünnipärased õigused, mis ei sõltu tema rassist, soost ega usutunnistusest. Inimõigused on sätestatud ÜRO põhiõiguste ülddeklaratsiooniga (vastu võetud 10. detsembril 1948) ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartas.

Läbiviidud uuringutest aga selgus, et tihti aetakse inimõigused segi olmemuredega. Näiteks ütleb ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni artikkel 22: *Igal inimesel kui ka ühiskonna liikmel on õigus sotsiaalsele kindlustatusele [...] vastavalt*

Inimõigus on küll õiglane töötasu, kuid mitte finantsiline muretus. Kui naabrimehel on uuem auto, võib olukord tuska tekitada, aga inimõiguste rikkumisega tegu ei ole.

Valimised Gruusias oktoobris 2012. Püha Jüri plats elik Tbilisi keskvaljak.

iga riigi struktuurile ja vahenditele. Artikkel 23 ütleb, et igal inimesel on õigus tööle, töö vabale valikule, õiglasele ja soodsatele tööttingimustele ning kaitsele tööpuuduse eest. Igal inimesel on ilma igasuguse diskrimineerimiseta õigus võrdsele tasule võrdse töö eest. Igal töötajal on õigus õiglasele ja rahuldavale tasule, mis tagab inimväärlise elatuse temale endale ja ta perekonnale ja mida vajaduse korral täiendatakse sotsiaalkindlustuse teiste vahenditega. [...]

Defineerida ei osata

Kuigi need inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklid viitavad elamisväärsel töötasule ja sotsiaalsele kindlustatusele, ei ole inimese raske majanduslik seis tingimata inimõiguste rikkumine. Samuti ei ole ka näiteks naaberriigist madalam elatus-tase nende elanike baasõiguste rikkumine, kui riigi elatustase ongi madalam. Seega tuleb meles pidada, et inimõigus on küll õiglane töötasu, kuid finantsiline muretus inimõiguste hulka kahjuks ei kuulu. Kui naabrimehel on suurem korter või uuem auto, võib olukord tuska tekitada, kuid inimõiguste rikkumisega tegu ei ole.

Olenemata sellest, et inimõigused jäid vastajatel korralikult defineerimata, leidis 64% Georgia elanikest, et riigis ei ole inimõigustega kõik korras. Eesti puhul oli vastav näitaja 29%. Nii Eestis kui ka Georgias on jätkuvalt probleeme puudega inimestele võrdsete võimaluste tagamisega ja soolise võrdõiguslikkusega.

Eesti elanike suurimaks mureks seoses võrdõiguslikkusega peeti endiselt suurt soolist palgalõhet ja naiste vähest ühiskondlikku kaasatust (esindatust poliitikas ja juhtimisstruktuurides). Georgias toodi kriitilisemate probleemidena välja seksuaalne ahistamine ja koduvägivalla lai levik ning vähesed karistused nende eest. Lisaks on seal probleeme naiste mõrvade suure arvuga. Mõlemas riigis toodi välja probleeme ka seksuaalvähemuste õiguste tagamisel.

Eesti-Georgia erinevused

Kahe riigi elanike arvamuste vahel leidis ka hulganisti erinevusi. Kui näiteks Eestis ei täheldanud küsitluses osalenud ega ka uuringut kommenteerinud eksperdid usuvabaduse rikkumisi, siis Georgias on sellega probleeme. Sealsete inimeste jaoks on tuntav õigeusu kiriku mõjukus, mille väärtused aga ei taga kõikide ühiskonnagruppide võrdset kohtlemist. Nii on seal näiteks vastu võetud diskrimineerimisvastane seadus, millesse lisatud eriklausel Georgia õigeusu kiriku kohta sätestab, et õigeusu kiriku väärtusi see seadus ei puuduta. Elanikud seda küll suuresti välja ei toonud, kuid eksperdid avaldasid muret ka Georgia vanglate ja vangide olukorra ning kinnipeetavate väärkohtlemise pärast.

Nii Eesti kui ka Georgia elanikkonna jaoks on peamiseks infoallikaks meedia, millel on inimeste hoiakute ning arusaamade kujundamisel suur osakaal. Samas hindasid eksperdid mõlema riigi meedia kvaliteeti pigem negatiivselt.

Samas, kui Georgias on ekspertide ja vähemusegruppide esindajate hinnangul vihakõne meedi-aruumist peaaegu kadunud, siis Eesti uuringust selgus, et avalikus ruumis viha õhutamise on endist viisi probleem. Näiteks toodi siia meedia pilkav hoiak soovoliniku ametikoha ja töö suhtes, kuigi samal ajal on Eestis märkimisväärsed probleemid soolise võrdõiguslikkusega.

Uus Eesti inimõiguste aruanne, mis võtab kokku elanikkonna kõige värskema arvamuse inimõigustest, ilmub selle aasta detsembris. ✘

Uuringu ja selle tulemustega saab lähemalt tutvuda Inimõiguste Instituudi kodulehel:

<http://www.humanrightsestonia.ee/uuringud-uurimused/hinnang-inimoigustele-georgias-2016/>

Inimõiguste Ülddeklaratsiooniga saab tutvuda:

<http://www.humanrightsestonia.ee/inimoiguste-ulddeklaratsioon/>

FOTO: JUKU-KALLERAID

